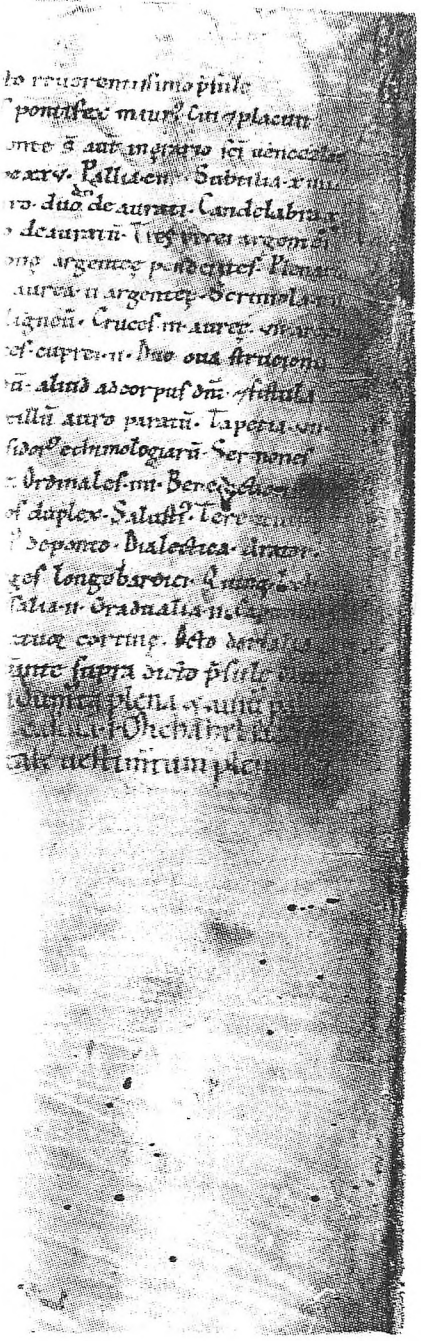

19.02.10

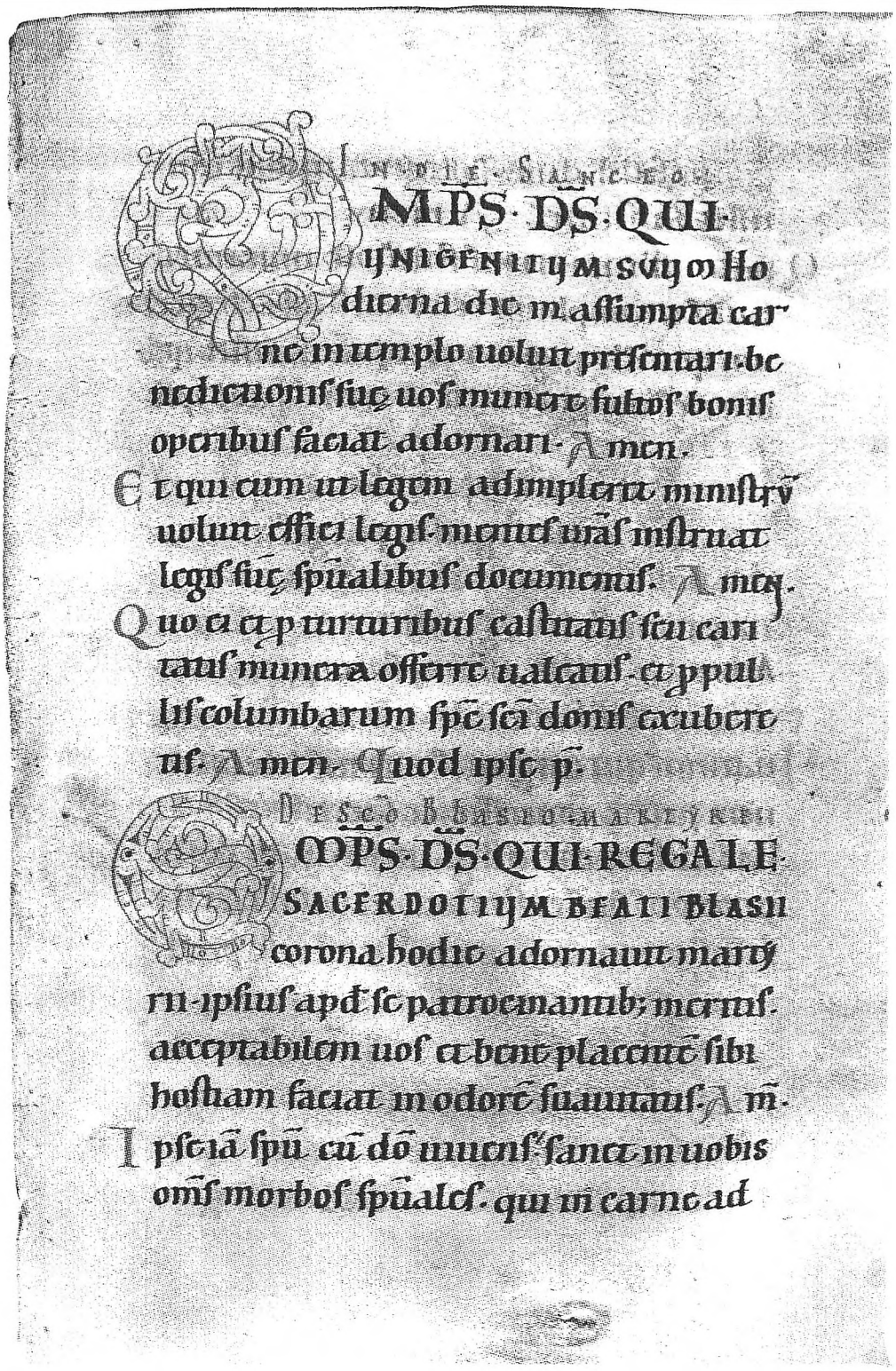

19.02.11

tio trium

Prag)

Wieczorek-Hinz, Kleine Paris Zeit um 1000. Kat. (2000) p. 417

9 Bl.

na. Ms. 84.

polska przed-

chyłku XIII w. I

Pietrusińska, ebd.

19.02.11

Krakauer Benedictionale.

(ausgestellt in Budapest und Mannheim)

2. Hälfte 11. Jh.

Pergament

H. 25,2 cm, Br. 17 cm, 122 Bl.

Kraków, Biblioteka Kapitulna. Ms. 23

Lit.: M. Walicki in: Sztuka polska przed-

romańska i romańska do schyłku XIII w. I

&mobilitatē. unā uō terrę id obtunsitatē. & in uemetur genitura
secundi elementi q̄ē subē ignē, idē aeris. Ꝯst enī aer opaṇsus subtil.
mobilis. Rursūq; si eius elmīa q̄ē uicinū terrę idē aquę genitura cōsideremꝰ. sumemus quidē duas terrę uirtutes id obtunsitatē. corpulentiā. unū ů ignis. id motū. & exoriet aquę substantia. quę ē corp obtunsū. corpulentū. mobile. Atq ita inter ignē & terrā. aer & aqua. de extremorū concretione nascuntur. exqb' ꝟstat mundi ꝟnuatio; Conseruat hi pacto analogia qq geometrica. iuxta rationē continui cōpetentes. Ut enī ignis ad ūsū impuritate aera. sic aer aduersus aquā. Eodemū aqua iuxta terrā. Rerū sumq; uterq terra aduersū aquā. sic aqua aduersus aera. & aer aduersus ignē; H actenus de ꝟstitutione mundani corporis. & de materiarū exquib' constat germanitate dissertum. Quē cū factū eē quia sit corporeus affirmet. & eundē indissolubilē. cūq; quę fiunt. quęq; nascunt. facta dissoluant. nata occidant. ut huic mundo qdē pre hominū medet opinionē. dicit aquo factus sit. exqb' constet. adq; exemplū instituit. qua de causa. quatenus aeternitatu ꝓpagatus; Omīa enī qfē. t dī opera s. t nature. t natura imitantes hominis artifices; Operū naturaliū origo. & inuisibiliū. semina q facta cōprehendunt. ut terrę uiscerib' adfrugis arboreę cerealisue puentū. t gentaliū membroꝝ fecunditate ꝯceptū illud germen animaliū germ adolentiū. quoꝝ omniū ortus intempr; parentū & aequeuū. natalē nature ac temporis. Ita nature opera qua ortū hnt exeo quo eē coeperē tempr. finē qq & occasū intra seriē ꝟnuationēq; sortita sunt; Atů dī operū origo & inuisibilis, cōphensibile. nulla ē enī certa nota. nullū indicium tempris. exquo eē coeperunt. Sola si forte causa. & hęc ipsa uix intelligit.

Krakau Bibl. Jag. 529, fol. 11v

raptari. discernq; ase. perinde. utque infrumti purgatione
pistorius instrumentis motu. et excussione discerni uidem⁹.
grauia quidē & solida seorsum. tenuia ũ et leuia in aliā partē.
sicilla quatuor. uelut in euripo fluctuante iactari. uel machiñ
quadā facta ad motus ciendos dissimillima ꝝq; adissimilib⁹
plurimū. aliqua ũ similitudine sociata. nequaquā dispari.
ꝓpterea q; sedib⁹ fuisse diuisa ante mundi scilicet exornationē.
Ac tunc qdem erat huiꝰ modi rationis expers rerū inordinata
confusio. sed ubi cuncta redigi admodū placuit. igneē primo.
terrāq; & aera atq; aquā ꝓnauauit opifex deus. Non talia
ut nunc sunt. sed q̄ preferrent elementoꝝ uestigia. in eo squa
lore ac deformitate. qui apparet in his q⁹ diuina ē̄ ꝓspiciētia.
Nunc uo singulis luce. ac specie tributa. numerisq; illustratoꝝ
omiū gentiurā sequebatur. pulchris om̄ib⁹ & non talibus
quondam institutis. Nunc ia ordinationē. gentiurāq; eorū
singulaꝝ demonstrari cōuenit. nouo quidē et inusitato ge-
nere demonstrationis. uerū uobis. qui oīs eruditionis in-
genuæ uias peragrauertis neq; incognito. & exlem am-
monitione perspicuo. LIBER Platonis. II. FINIT.

IN CIPIT COMMENTVO Calcidii
DE LI BRO. S cdo.

Mundi totius pfectionē ab opifice absolutā dō. pretertu opis
tertu. secreuimus. platonicis dogmatib⁹ quoad mediocritas
ingenii passa ē inhęrentes. iuxta nature cōtēplationē. Ar
fitiosaq; ratione deinde ante oīs prima ꝓtractat celestiū
omium quę sunt. Infixit g̃ raę atq; interrabilis ꝙuersionis
generationē. Corū & ia q̄ mundus complectit. quo sit plena

Krakau Bibl. Jag. 529. fol. 39r

Iuxta audientē uō · uelcū inaudita et insolita dicunt · t cāi squi
audit pigriore ingenio est admittelligendum ; Iuxta rem porro
cuncta lis erit · qualis est hec ipsa de qua sermo nunc nobis est · uneq,
ullo sensu contingi neq, intellectu conphendi queat · utpote ca f. prof
rens forma · sine qualitate sine fine · sed neq, umarus quidsserit ·
instabilis orator · nec audientes tardi ; restat · ut res ipsa difficilis & fuit fuerit
obscura sit · nec silua quicquā difficilius adexplanandum : Ergo
cuncta quæ de natura euis dicta sunt · mera predita ueritate
sunt · nec tamen aperte · dilucide neq, pmanata · Denuq, prestat
De pfunda elemtoꝝ natura. causam difficultatis cum tota dr̄ ; Est tamen arduū eo magis ·
quod p confundi menus acrem necesse est & aestuare · tam de
igni quā de ceteris materiis ; quomodo quimagis aquā ure aquā duc
putariq, oporteat quā terrā · cum nulla sit certa & stabilis ppri
etas corporum · quę causq, inducet naturalem pprietatem ?
De aqua. Initium questionis arripit · ex recipca de alio in aliud elemento
rum conuersione · Principio · inde aqua · cuius modo inquit
fecimus mentionem cum astringitur in glaciem, certe saxū ·
terreneq, solidatis corpus minimeq, fusile apparet ; Aeri
ter & minuum uigilanter apparet · quippe non in sua ppria
natura p seuerans aqua solidat̄ · & fit terra · siquidē ē humi
da · sed quodra quę subiacet · uidelicet silua · contrariam
naturam hoc est siccitatē suscipiens · fit ex conuersione terra ·
mutato repente habitu mutataq, condicione apparens · qđ
nonerat · Sed aquam in saxum solidari ducit · quia in gla
cialibus & gelidis locis · aqua diu constructa mutat̄ in saxū
quod cristallus uocat̄ · abalpinis gemabus montiū ruentiū ·
De aquis tripolitanę ciuitatis Asię. Est quoq, in asia ciuitas tripolis · aquis immensum calentibus ·

Krakau, Bibl. Jag. 529, f. 72v

Nunc iam ordinationē genituraq; eorū singillatim demonstrari m
quit conuenit · nouo quidē ac inusitato genere demonstrationis ·
uerū nobis quoniam eruditionis ingenuae uias pagrauerunt neq;
incognito · ac rerum admonitione pspicuo ·

Demonstraturus ratione substantias quatuor principaliū corporū q
censemur elemēta · ordinationē quidē uocat habitum eorū iuxta
rem · cōmunicationēq; quasi quandā societatē · quę nascit iuxta
analogian quę talis est · uthoc iuxta illud · sicillud iuxta aliud ;
Genituram ū appellat ipsam formā ac effigiem · Dequib; sedm ge
ometricam rationē disputaturus · quę tamen minime mutat ·
semp q; certas sine repugnabiles affert pbationes · nouā quidem
alius ac incognitam dicit hanc tandē rationē ee · ipsis tamen
quia oms ingenuae ordinationis uias pagrauerunt · neq; ig-
notas · sed rerum admonitione pspicuas · Erant quadrant ·
oms erant instructi pcipuis doctrinis · quas ingenuas discipli
nas appellauit · Preterea qđ a pueris aetas illa uelut principis
altioris · doctrinę · tamquā gradib; imbuebat · geometrica
musica · arithmetica · astronomia · dequib; cebes pmonuauit ·
siquidem philosophię causa discantur · utpote quas tāquā gradib;
ad sū mū culmen philosophiae pueniat · Operę pciū fore · si si-
ne philosophia plene tam dignitatis ee fundamina · impfectę
licet eruditionis · hos tamquā ex erudito ingeometrica u-
ros admonet · qđ sciebant huiusmodi quęstiones nisi geo
metricis pbationib; explicari · simul habet exhortationē
sermo ad affectionē instituti oms ingenui ·

Explicat cōmentū Calcidii sup libru. II. Platonis.

Krakau, Bibl. Jag. 529, fol. 83v

Lib Cassiodori de aia ⁊ eius uirtutib⁹

Liber Cassiodori senatoris de aia. ⁊ eius uirtutib⁹.

Cum iam suscepti operis optato fine gaudere. mirq; duodecim uoluminib⁹ tractatum quietis corpus exciperet. ubi & si non laudatus certe liberatus aduenerat amicoꝝ me suauis collegii In salu rursus cognitionis expressit. postulans aliqua que ta inlibris sacris quā insecularib⁹ abstrusa compererā de anima substantiae. ut de eius uirtutib⁹ aperirem: Cui datū est tam ingentiū rerū secreta reserare. addes minus mirum. ee. si ea quam plura cognoscimus quasi anob. aliena ignorare patiamur. dum adomia sit ire. posse quae sapimus: Nulla enim peregrina res e. defensu ppo loqui. quando sibi natura mirāta respon dit. nec longe tendit. ut se inuenire puleat. Nobiscum semp est ipsa quamquerim. adest. tractat loquitur. & si fas e. int ista nescitur: Proinde nota ee debet que sibi ppo e. quia tunc magis ante se ponitur. cum subtilius de ipsa tractatur. Namdū sapientib⁹ pceptū sit ut cognoscamus nos metipsos. quēadmodū sustenere potest. si nos habeamus ignotos. Cupimus eni nosse plane tarū celo contrarios. cursus. signoꝝ consentaneū lapsū. Sunt enim ex eis alia manentia. motuq; carentia alia uero que mobili semp rotatione uertuntur. Nec ullis temporib⁹ conqui escunt: Hec ut mundani doctores exquirere temptauerūt. armonia si delectationibus inaestimabili modulatione uoluntur. quoꝝ unitus atq; concentus. adunatū efficit. dulci sonum melos. Desiderauimus & iam comphendere alti tudinem aetheris. mīsurā telluris. Nubigeras pluuias. siue gran dines. procellas. tremore stabilium tarū. naturā uagentiū uentoꝝ. pfunditate inconstantis maris. potestatem uirentiū

Kraka Bibl. Jag. 529, fol. 84r

hrbarum quattuor elementorum corpus dissolutum co
plexiones & ferendū est tanta discutere. Nonne aliquid
contentione querimus: sed res pfundissimas modestissime
nosse desideram; Dicamus g primū quere anim dicat. Deinde
qualis sit. eius definitio. Tercio quaesit eius qualitas substan
cialis. Quarto si forma aliquam habere credenda est.
Quinto quas uirtutes habeat morales quas greci aretas uocant
addecus eius & glam contributas. Sexto queillis sint ur
tutes naturales adsubstantiam scilicet corporis continendā.
Septimo deorigine anime disseratur. Octauo cum sit pōma
mēbra diffusa. ubi potius insidere credenda est. Nono de
corporis ipsius forma. & compositione noscamus. Decimo
quas ppetates habeat anima peccatoy pcompetentia nob
signa declarent. Undecimo qua noscat aīa discretione iustoy
quatinus quos oculis istis uidere. n possumus: pindicia pbabilia
colligamus. Duodecimo In resurrectione quā uere sapies
credit. quid de singulis fieri sentiatur. Maxime desideram
agnoscere. quatinus fragilia corda mortalium addiuinitus
pmissa desideria concipiantur. Hec nobis pstante dō or
dine custodito. responde. ut & nos facile possimus imbui.
& tu gloriam debeas inuenire doctoris.

Responsio Cassiodori senatoris ymonachi ad amicos suos.

Dixi pposiones has non pceptis regum quae nup agebant
sed pfundis & remotis dialogis conuenire. quin tam istas
aures corporeas. sed interioris hominis intentū atq; puris
simū querere pbantur auditum. Hec ideo facile posse
de ipsa dici. quia peam Innumera nouimus explicari.

Krakau. Bibl. Jag. 529, fol. 84v

& mobilitatē. una uō terre id obtunsitatē. & inuenietur gentura secundi elimenti q. ē subtē ignē, idē aeris. Est enī aer optunsus subtil. mobilis. Rursūq; si eius elimti q. ē uerum terre idē aque genitura consideremus. sumemus quidē duas terre uirtutes id obtunsitatē. corpulentia. unū ů ignis. id motū. & exortē aque substantia. que ē corp obtunsū. corpulentū. mobile. Atq; ita int ignē & terrā. aer & aqua. de extremorū concretione nascuntur. exqb' ostat mundi ornatio; Conseruat̄ si pacto analogia qq geometrica. iuxta rationē continui cōpetentis. Ut enī ignis ad ūsū aque. sic aer aduersus aquā. Itidem aqua iuxta terrā. Rectoq; sumq; ut terra aduersū aquā. sic aqua aduersus aera. & aer aduersus ignē; H actenus de ystitutione mundani corporis. & de materiarū exquib' constat germanitate dissertum. Que eū factū ee quia sit corporeus affirmet. & eundē indissolubilē. cuiq; que fiunt. queq; nascunt̄. facta dissoluant̄. nata occidant. ut huic mundo qdē prec̄ hominū medet̄ opinionē. dicit aquo factus sit. exqb' constet. adq; exemplū instituit̄ sit. qua de causa. quatenus aeternitatis ppagatus; Omia enī qfē. t dī opera sūt natur̄. t natura imitantis hominis artificis; Operū naturaliū origo & initiū. semina q facta cōprehendunt̄. ut terre uiscerib' adfrugis arboreq; cereales ue puentū. t gentaliū membroꝝ foecunditate ex illud germen cepit animaliū germ adolentiū; quoꝝ omniū ortus intempr̄; parentū & aequeuū. natale nature ac temporis. Ita nature opera qua ortū hūt exeo quo ee coeperūt tempr̄. finē qq & occasū intra serē terminationēq; sortita sunt; Atů dī operū origo & initiū in cōprehensibile. nulla ē enī certa nota. nullū indicium tempr̄s. exquo ee coeperunt. Sola si forte causa. & hec ipsa uix intelligit̄.

Krakau Bibl. Jag. 529

raptari. discerniq; ase. perinde. utq; in frumti purgatione pistorii instrumentis motu. et excussione discerni uidem⁹. grauia quidē & solida seorsum. tenuia ũ et leuia in aliā partē. sicella quatuor: uelut in euripo fluctuante iactari. uel machinq quidā facta ad motus ciendos dissimillima q̄q; adsimilib⁹ plurimū. aliqua ũ similitudine sociata. nequaquā dispari. ꝓpterea q; sedib⁹ fuisse diuisa ante mundi scilicet exornationē. Nec tunc qdem erat huiꝰ modi rationis expers rerū inordinata confusio. sed ubi cuncta redigi admodū placuit. igne primo. terrāq; & aera atq; aquā ornauit opifex deus. Non talia ut nunc sunt. sed q̄ preferrent elementoꝝ uestigia. in eo squalore ac deformitate. qui apparet in his q⁹ diuina ē̄ speciem. Nunc uō singulis luce. ac specie tributa. numerisq; illustratoꝝ omniū gentiū sequebatur. pulchris omib⁹ & non talibus quondam institutis. Nunciā ordinationē. gentiumq; eorū singulari demonstrari cōuenit. nouo quidē et inusitato genere demonstrationis. uerū uobis. qui omnis eruditionis ingenuæ uias peragrauertis ꝓpeq; incognito. & exlex amonitione perspicuo. LIBER Platonis. II. FINIT.

INCIPIT COMMENTVM Calcidii ~ ~ ~

Insana

De hominū generē mira disputatio.

Error pessimus omniū animū naturarū conditor dr̄.

Quib' plato minime ꝑsentire uidet. cū impolitā tyrannidē facit excruciari post mortē adultorib'. Exquo apparet aliā ee animā. aliū demonē. Siquidē q, cruciat. & nē q, cruciat. diuīsa ee necesse ē. q, q' opifex dr̄. ante demonas instituit. quā nras animas creauit. Qd q' has indigere auxilio demonū. illos his uoluerit ꝓbere tutelā. Custodā tm animas, quā eximie prima incorporationē egerint. uirtutis merito. aeriis terrā arctioris plagis ꝑsecrari putat. Necessitate incorporationis imminēs.

Hactenus de natura demonū. deinde de mortaliū gnē sit. Ac primo de hominib' eorūq' ipsoq' sexu uirili. rationabilē animē partē duplici uirtute ꝓditā docens. Alterā q' contemplat eandem semp immutabilēq' naturā. exqua intentione. mentis conua lescit sapientia. Alterā tē. q' mutabiliū generatoq' opinatiua ē. cui prudentie uocabulū ꝓgruit. Vtraq' porro hanc animē potentiā a summo & intelligibili dō die uniūsi corporis mundi sensilis uidelicet animē data. ceteras ratione carentes & occiduas animē portiones id appetitū sensiuū. locularē motū. quaq' corpora nutriunt. totūq' corpus iussu & ordinatione architecti dī. ageneratis abipso potestatib' assignata ee mortalib'. ppē ea. nesi hec data abopifice & intelligibili dō forent uniuse eent fortune omia. immortalibq' existentib' cunctis. nullo existente mortali semine claudicaret uniūsitatis ꝓfectio. cū mexemplari ire intelligibili mundo. inferioris nature semina intelligibilit extent. Videam nē sermonis textum.

Dideorū quoq' opifex idem patq' ego. Dramatica ē dialogi. q, addispositionē ponet adūbratio. Sermo ū augustioris speciei. Decet denique hm̄ igne orationis. archanorū interpratio fabulosa.

Krakau Bibl. Jag. 529

hmendi & non abstinendi potestas penes eos ẽt. qui consultu
ellet dr. qd cauendu ẽt ostendit. non phibituri⁹ frustra si
ri ẽt necesse Nunc iã dehis agemus. que in hois potestate sẽ.
q̃sunt. intres partes auctenb diuisa sunt. possibile. neces
m. Ambiguu. possibile urgei. Necessariu & dubiu. ut spe
Ergo. omẽ possibile. t. necessariũ t. dubium ẽ. Necessariu
dr. q. necessitate ꝑstrictum ẽ. Et quia possibiliu pleraq; ob
quominꝰ ꝓueniant. nõ possunt. qdã phibentur declinant q̃
s. definitionib adumbrant. Huiꝰmodi necessariu possi
cuiꝰ ꝯrariu impossibile ẽ. ut ẽ omia orta occidere. & aucta
cere. necesse ẽ enĩ omẽ q; sit natu emori. & q; usq; ad senec
puectu senescere. nec ẽ ꝯrarietatu locus. scilicet. q; ortu sit
ccidere; Dubioꝝ uꝰ diffinitio talis ẽ; Dubiu ẽ possibile. cuiꝰ
trariu possibile. ut hodie post occasu solis pluuia futura.
nõ possibile. aeq; & ia contrariu eiꝰ possibile. ut post occasu
omino non pluat; Iam uꝰ dubioꝝ ꝓuentuu plures diffe
e. Quedã enĩ freqntia sunt. quedã ꝑ aeque frequentia.
rbireq; ut scire literas. tagere causas. Aduersant porro.
ientib qdem. q̃ rari exempli sunt. his porro. que ꝑ aeque
iunt. q̃, sunt ꝑaeque. Ꝯtigꝰ eoꝝ. q̃ ꝑ aeq; dubia sunt optio
s hoem. q ut pote rationabile animal cuncta reuocat ad
onẽ atq; ꝓsiliu. Ratio porro et ꝓsiliu motꝰ ẽ animus eiꝰ
n anima principale. hoc uꝰ exse mouetur. motusq; eiuꝰ
isus ẽ t appetitus. Igit assensus & appetitus exse mouentẽ
m. sine imaginatione. quã phantasian greci uocant.
fit. ut pepe fallente imagine. motꝰ ille principalis animę

Krakau Bibl. Jag. 529

Krakau Bibl. Jag. 529

corpora qdē. recteq; eā simplicit. ex natura sua neq; corpoream.
incorpoream cognominam. sz possibilitate corp. et tm possibilitate
pus. Jā cū omia q; positū erat recensere pspicaci consideratione
rsa sint. iuxta platonici dogmatis auctoritatē supē rectū fieri.
ationis ipsius explanationē. Attergo. Quā igit eius cū quā
natura putandū. Vim. nē appellat oportunitatē siluę.
sumendi. & enī tam multus quā qualitates uarias. nec non
itates habet. non effectu sed possibilitate. ob my stamia coq
ā ex alio in aliud ꝙūsionē. Natura ū. substamia euis significat.
q; & ia putandū. Non etī possim certa aliqua cōprehensi
t ex sensu cognita. t ex ratione intellecta de ueritate ei psumere.
ut sōniū quo magis contrectare cupim. hoc impensius imago
git. Opinor inquit omiū que gignunt. receptaculum.
aliqda nutricula. Omia q; gignunt. et ex aliq; tpe sint ne
est. Sunt g; mortalia. immortaliū uereq; existentiū simulacra
ines aut accipiunt substamia unde q; ppteaq; et ipsa ullic
rent. et siluę nobis intuitu recordationē. quā quidē recep
lū eorū appellat. q; non ex gremio siluę generate species
es cum. ut putant stoici. sz extrinsecꝰ obueniunt ut incera sig
la. nutriculā uō ideo. q; alienos foetus uelut ppijs humeris ueha
t michi his pbet ā pluus. pt subiectionē. Deinde p gredtur.
ec q; de ea dr. uerū. qdem. & dicendū uidet aptius. Quia non
que uere dnr. apte & ia. manifesteq; dnr. multe q; ppe oratu
uere quidem sed obscure. Nasci tē q; ppe obscuritas. t dicentis
mīquā uoluntate. t audientis iudicio. t ex natura rei deq; tracta
ē. Iuxta dicentē fit obscuritas cū t studio. dataq; opera dogma

Iuxta audiente uō · uel cū audita et insolita dicunt · et cū squi
dā pigriore ingenio est · adintelligendum · Iuxta rem porro
cum talis est · qualis est hec ipsa de qua sermo nunc nobis est · utneq;
Aristotelis sensu comungi · neq; intellectu conphendi quiuit · ut pote ca
rens forma · sine qualitate · sine fine · sed neq; ima cui quidlibet tu
m stabilis oritur · nec audiendus tardi; restat · utrū ipsa difficilis &
obscura sit · nec silua quicquā difficilius ad explanandum · Ergo
cuncta quæ de natura eius dicta sunt · mera predita ueritate
sunt · nec tamen aperte · dilucide q; animata · Diuq; prestat
De profunda elementi natura. causam difficultatis cum ita sit · Est tamen arduū eo magis
quod confundimenus aciem necesse est · & æstuare · tam de
igne quā de ceteris materiis; quomodo quo magis aquā ure aquā dica
mus q; oporteat quā terrā · cum nulla sit certa & stabilis pprie
tas corporum · que causa q; inducet naturalem ppriētatem ?
Initium quæstionis arripit · ex recepta de alio in aliud elemento
De aqua. rum conuersione · Principio · inde aqua · cuius modo inquit
fecimus mentionem cum astringitur in glaciem · certe saxū ·
tertiq; solidatus corpus nimium q; fusile apparet; Acri
ter & nimium ingilanter apparet · quippe non in sua ppria
natura p seuerans aqua solidat · & fit terra · siquidē & humi
da · sed quodam que subiacet · uidelicet silua · contrariam
naturam hoc est siccitatē suscipiens · fit ex conuersione terra ·
mutato repente habitu mutataq; condicione · apparens · q̄d
non erat · Sed aquam in saxum solidari dicat · qua in gla
cialibus · & gelidis locis · aqua diu constricta mutat in saxū
quod cristallus uocat · abalpinus gentibus montanis rarioribus ·
De aquis tripolitanis iuxta ysidē. Est quoq; in asia circa tripolis · aquis immensum calentibus ·

Krakau Bibl. Jag. 529

duas ee species rerū omniū. alteram
intelligibilē arq; se
sensilem. easq; uirtutes quę utramq;
cęlū & terrā cognominasse. cęlū quidē
s. corpoream
uero. q; substantia ē corporū. quā grec
lantur his quę sequūt. Terra aūt era
hocē silua corporea uetus mundi sub
opificis efficta sollertia sumeret form
& omī carens qualitate. Quod uō tale e
uisibile. Inanis porro & nihil, ppterea e
qualitatū receptrix. ppriā nullā habe
utrquę cuncta. q accidē recipiat inse.
quę compleri unquā posse uideatur. p
nichil dicta. Ociosa uō & indigesta nunc
quidem pse nichil ualeat ociosa, qđ ů
suscipiendi ordinis abexornante semet
indigesta censetur. Stupidę ů examm
uum quandā similitudinēq; declarat.
sui maiestate capta stupere. q, si facta ē
dā informis. quā scriptura terrā uocat
dum incorporea qq gnris fore intellig
sit nuncupata. factam uō. & ita factā.
bant; Quod opificis mortalis apparatā
atur; hisq; ipsis natura suppediteret; natu
q nichil antiqus unde ei suppediteare ppetri gendi

Hic stalo argumeptali
pphete philosorū q. de
silue generatione com
menta membraī dis
soluere. ptorans quid q̄sq;
uerū sus dictis exstar
pet.

Argumentantur depra
uata. quia quod manu
agitur. non uniuersa
fecis dictu cōplet. Excel
lentia aūt opificio con
ditum in mundo apparare.

Krakau Bibl. Jag. 529

76v

Krakau Bibl. Jag. 529

·ecabinc unc arcatc ꝓiudicauimus·omē quodsꝫ corꝓusc̄e.ne
quccquā forc quodsubstantia sensili carcat·cognitorib;·ccuel
assertoribus corꝓorū credentes sensibus·Et cōcludit·

Obquā depꝛauationē·utrq; alias consanguinitas·neutrepuan
one quidē &consideratione uere existimus utrq; ꝓuigilis na
rc mente consistimus:ꝓpter huiusmodi somnia·

Ex somnē ꝓuigilemq; naturam nuncupat intelligibile·atq; inco
porcum genus quod semꝑ idemē·principaliterq; subsistit·s
orcu·sine occasu minime mutabile·nullam habens cum sensibl
societatem·pura mente ꝓcipibile·deum uidelicet·cogitatio
nes eius intelligibiles·atq; incorporeas species has porro c̄e quid
negant·quod his usu accidit·ex alto ꝙ profundo sopore·Uenq; si
quis eos adcontemplationē utrā·minimeq; sopꝛatā excitet·a
narā·&immortaliū rerū·indignanc̄ ac molestc ferunt·Simila
utpoltria illidcntur·ꝓpriusaddita tenebris spelunce densis ubr
opace·;dnī quise apfunda imperia undicant·laboriosius luc
ex tenebris adlumen emergunt·&adscientiae ueritatisq; clarita
tem adspirant·nec molestc ferunt excellentes instituis huma
nitatis uiros diuidere·ac ꝑpendere·sensilem intelligibilemq; natu
ram·docere etiam ac demonstrare·quodsint rerū intra
species archetipe·siue exempla genuina sint substantia pc
nec enī adcuiquā alterius rei similitudinē facta atq; institu
sint·quia nihil est originibus antiquius·Imagines ā exemplo
quia uera facta exemplasint·aliunde oportet substantiam
mutuentur·uiformia sacratis naturali·existens·cōparatione
imaginis uelut archetipe speciei·Imago enī exartefacta e

Nunc tamq; dimonē genituraq; rorū singillatim demon_ strari in
quā conuenit· nouo quidē ac inusitato genere demonstrationis·
uerū nobis quoniam eruditionis ingenuae uias peagrauerimus neq;
incognito ac rudi admonitione pspicuo·

Demonstraturus ratione substantias quatuor principaliū corporū q
censemur elemta· ordinationē quidē uocat habitum eorū inuicē
rem· cōmunicationeq; quasi quandā societatē· quę nascit iuxta
analogiam quę talis est· ut hoc iuxta illud· sic illud iuxta aliud;
Genituā ū appellat ipsam formā ac effigiem· Dequib; sēm ge
ometricam rationē dispitaturus· quę tamen minime mutat·
semp q; certas ac inexpugnabiles afferet pbationes· nouā quidem
alius ac incognitam dicit hanc tandē rationē ee· ipsis tamen
quia oms ingenuae ordinationis uias peagrauerunt· neq; ig-
notas· ac rudi admonitione pspicuas· Ecce quadrant·
oms erant instructi pcipuis doctrinis· quas ingenuas discipli
nas appellauit· Preterea qđ a pueris aetas illa auelut pncipus
altioris doctrinę· tamquā gradib; imbuebat· gromtrica
musica· arithmetica· astronomia· dequib; cebes pnominauit·
siquidem philosophię causa discantur· ut pceas tāquā gradib;
ad sūmū culmen philosophiae puenias· Quapter pcū fore· si sī-
ne philosophia plene tam dignitatis ee fundamta· impfectę
licet eruditionis· hos tamquā ee erectos ingtometricae ui-
ros admonet· qđ sectabant· huius modi quęstiones nisi gto
metricis pbationib; explicari· simul habet· ac hortatione·
sermo ad affectionē instituit oms ingenuae·

Explicat cōmentū Caladii sup libru. II. Platonis·

Krakau Bibl. Jag. 529

Lib Cassiodori de aīa ⁊ ei virtutib?

Liber Cassiodori senatoris de aia. ⁊ ei⁹ virtutib?

Cum iam susceptū opus optato fine gaudere. meq; duodecī
uolumīib? tractatum quātas corpus exciperet. ubi & sinon
laudamus certe liberauimus. aduenerā amicoꝝ me suauc colleguī
In salu rursus cogitatiem? expressit. postulans aliqua que tā
nlibris sacris quā mseculanb? abstrusa compererā. de anima
substantia. ut de eius uirtutib? aperirem: Cui datū est tam
ingentiū rerū secreta reserare. addes Immisi mlptum. ee. si cā
pquam plura cognoscimus quasi nobis aliena ignorare putamur.
dum adomne sit utile. plosse quæ sapimus: Nulla enim peregrina
res ē. desensu ppo loqui. quando sibi natura introgata respon
dit. nec longe rendit. ut se muenire pualeat. Nobiscum semp
est ipsa quinquerim. adest. tractat loquitur. & si fas ē. intē
stat nescimur: Prinde noti ee debet que sibi ppo ē. quia tunc
magis ante se ponitur. cum subtilius de ipsa tractatur: Nam diu
sapientib? pceptū sit ut cognoscamus nos metipsos. quēadmodū
sustenere potest. si nos habeamus ignotos? Cupimus enī nosse
plane tarū celo contrarios. cursus. signoꝝ consentaneū lapsū.
Sunt enim ex eis alia manentia motuq; carentia alia uero que
mobili semp rotatione uertuntur. Nec ullis temporib? conqui
escunt. Hec ut mundani doctores exquirere temptauerūt
armonicas deledationes inuestigabiles adulationes. ubi
luntur. quoꝝ tinnitus. atq; concentus. adunatū efficit
dulci sonum melos. Desideramus & tam comprehendere alti
tudinem aetheris. mensurā telluris. nubigenas. pluuias. fulgura
dines. procellas. tremore stabilium tarū naturā. uagantiū
uentoꝝ. profunditatē inconstantis maris. potestatem uirentiū

Krakau, Bibl. Jag. 529

[illegible] complexiones & ferendū est tanta discutere. Nonne aliquid contentione querimus: sed res pfundissimas. modestissime nosse desideram: Dicamus g primū quid sit anim dicat. Deinde qualis sit. eius definitio. Tertio quaerit eius qualitas substancialis. Quarto si forma aliquam habere credenda est. Quinto quas uirtutes habeat moales quas greci aretas uocant addecus eius & glam contributas. Sexto quelliis sint uirtutes naturales adsubstantiam scilicet corporis continendā. Septimo deorsque anime disseratur. Octauo cum sit ponma membra diffusa. ubi potius insidere credenda est. Nono de corporis ipsius forma & compositione noscamus. Decimo quasp̄ etates habeat anima peccatoy p̄competentia nob signa declarent. Undecimo qua noscat aīa discretione ustoy quatinus quos oculis istis uidere. n̄ possumus: p̄indicia p̄babilia colligamus. Duodecimo inresurrectione quā uere sapies credit. quid de singulis fieri sentiatur. Maxime desideram agnoscere. quatinus fragilia corda mortalium addiuuentus p̄missa desiderii concrepentur. Hec nobis pstante dō ordine custodito. respondet ut & nos facile possimus imbui. & tu gloriam debeas inuenire doctoris.

Responsio Cassiodori senatoris simonidi discipuli sui.

Dixeras ppositiones has non p̄ceptis regum quae nup agebant sed pfundis & remotis dialogis conuenire. quae in tam istas aures corporeas. sed interioris hominis intentū atq; purissimū querere p̄bantur audiam. Hec ideo facile posse de ipsa dici. quia p̄ eam innumera nouimus explicari.

Krakau Bibl. Jag. 529

Thimeus platonis cum comento Calcidij
p̄ magistrū andream grzmiała de pozn
ne. doctorē darg. p̄ librarīa artistaz

N. Inw. 529.

Thimæus Platonis cū Comento Calcidii

Codex sec. IX. scriptus
Bibliothecae Universitatis Cracoviensis.

Ad Cimbria

Krakau, Bibl. Jagiell. 529

Spiegel von

Krakau, Biblioteka Jagiellońska Ms. 2057

ante quã dicat ꝑ quẽ hec oia dne sep
bona creat. leuant deum nus qꝫ offer
ppli & benedicat tã papa domn quã omiss.
pribꝰ. Illos ẽ romane ecclie ut infectione
corporis & sanguis dni assim pbꝰ.
et timul cũ pontifice oleũ pbꝰ ẽficiant.
O portet ut similiṁ simul cũ pontifice
oleũ pribꝰ ẽficiũt. Exorcismoleũ
pinfirmis & ppto. Ante quã dicat ꝑ quẽ
hec oia dne sep bona creat.
Exorcizẽ oleũ ut tantũ possit ac circum
dantibus auxiliũ. In.

EXORCIZOTE

immundissime spiritus omisq;

incursio satane & ome fantasma. inno
mine patris & filii & spũs scĩ. ut recedã
ab hoc oleo ut possit ẽffici unctio spi
rtualis ad corroborandũ templum
di uiui. ut in eo possit spũs scs habitare.
pnom di patris omptis. & pnom di
lectissimi filii ei dni nri ihu xpi.
Quuenit. Item benedicno eundem.

MITTEDNE SPM

tuũ paraclitũ de celis in hanc pin
guedinẽ olive. quã deuiridi ligno
ꝓducere dignatus es ad refectionem
mentis & corporis. ut tua sca benedic
tione sit omni ungenti tangenti.

Wiechowska-Hunt, Europas Mittelalter 1000. Kal. (2000) S. 418 Nr. 19.02.12

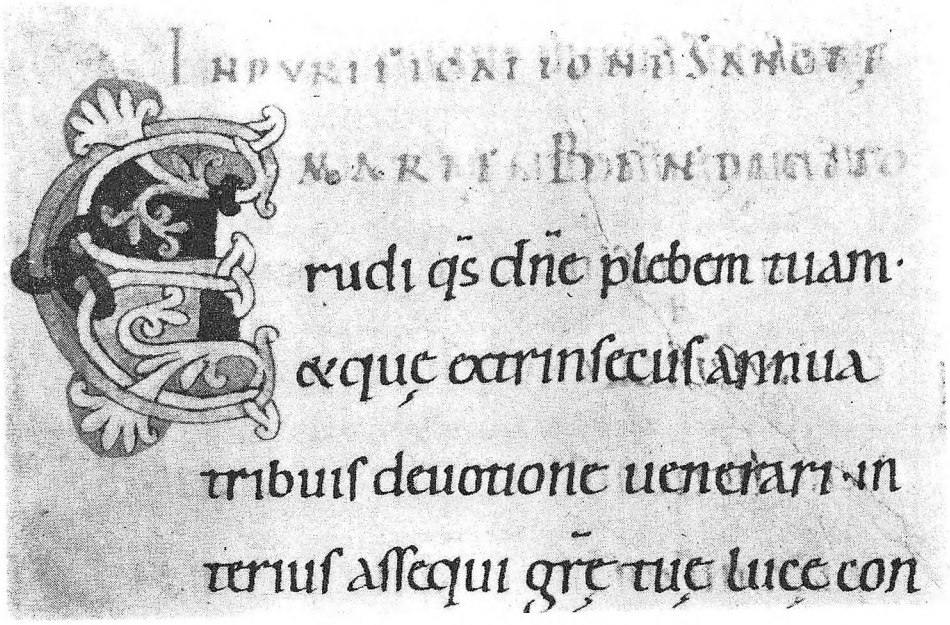

Fol. 94r. – *Phot.*: J. E. Sajdera.
Tafel I – Bild. I.

Krakau, Bibl. Jagiell. Hs. 2057

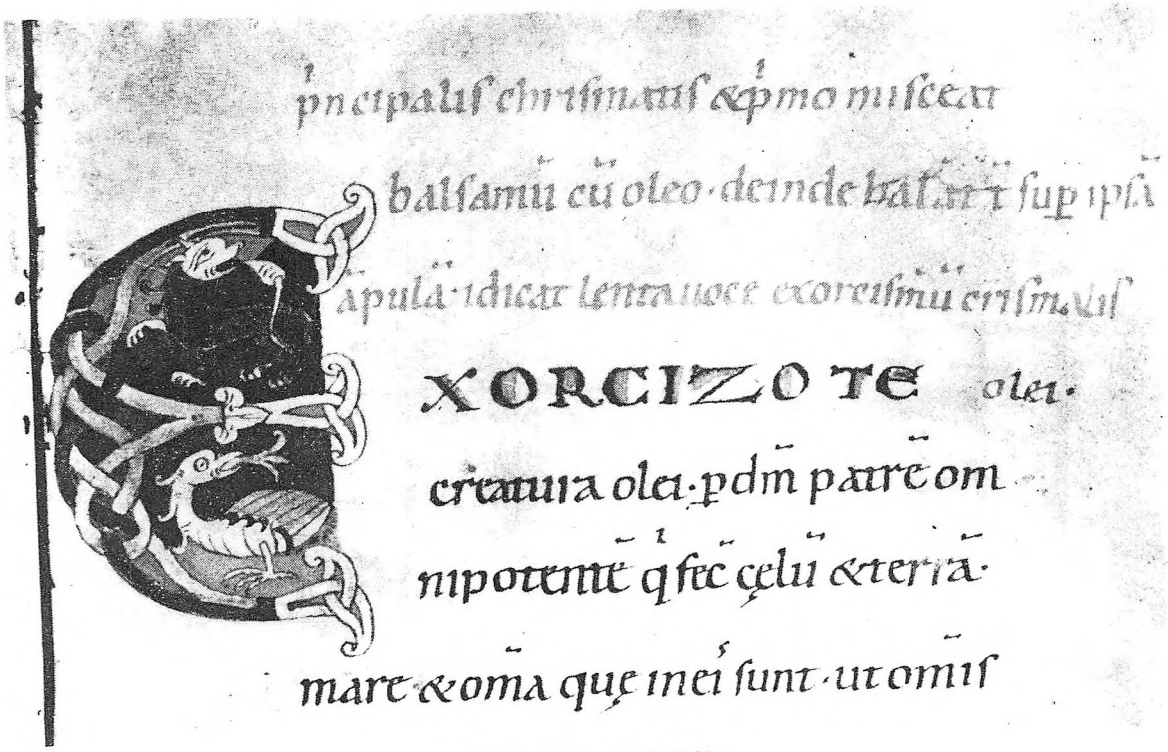

Fol. 125r. – *Phot.*: J. E. Sajdera.
Tafel III – Bild III.

Z. Obertyński, The Cracow Pontifical (Henry Bradshaw Soc. C, 1977)

Krakau, Biblioteka Jagiellońska Ms. 2057

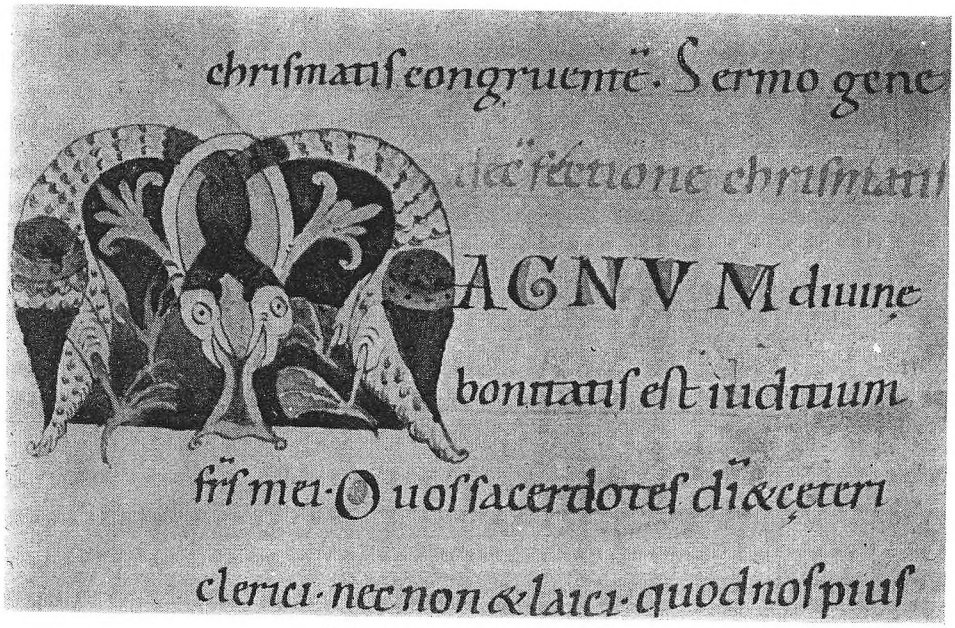

Fol. 120r. – *Phot.*: J. E. Sajdera.
Tafel II – Bild II.

Z. Obertyński, The Cracow Pontifical (Henry Bradshaw Soc. C, 1977)

nos tibi semper et
potens aeterne De
servitutis officia
religiosarum men
Dignare igitur d
sanctificatione pe
atis» et sancti S
que apud te grati
nostrę figuram re
Isaac in conspectu
magna videns visi
sanctifices, hic s
[17v] benedicta di
sit mensa cęlestis s
proprio ore tuo h
dictas suscipito atq
vitam acquiramus

Neumen. – Lanal
Nr. 61; Vindobon

90 *Alia.* Maiesta
hoc sacrę unctio
inunctum potente
nunc a nobis indi
nomine [18r] sanc
delibutum, placeat
deinceps super eo
holocaustum atqu
pio benigne suscip
absolvantur, macu
tur, quatinus una
percipere mereant

Lanalet, S. 14; I
Vindobonensis 70

91 *Super lapidem.* I
unguentum sacrę u
tui munera et sac
benedicat, et quod
plebis oblata susci
propitiationem sac
mereamur. Per.

PRG I, cap. XL,

92 *Item oratio.* Hi
fidelis hospicium, c
te supplicamus, ut
nominis tui pio san

Krakau, Biblioteka Jagiellońska MS. 2057

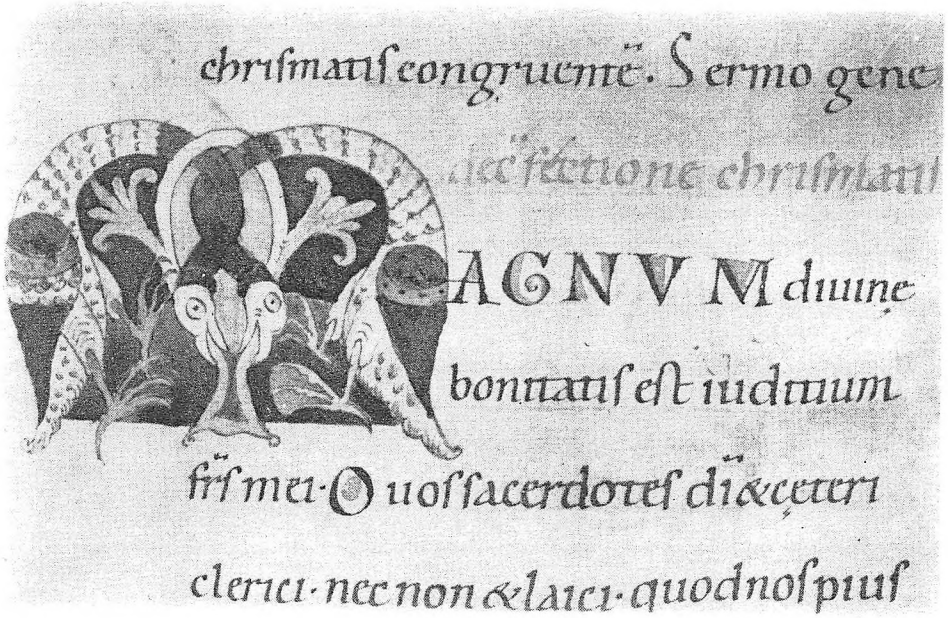

Fol. 130r. – *Phot.:* J. E. Sajdera.
Tafel II – Bild II.

Z. Obertyński, The Cracow Pontifical (Henry Bradshaw Soc. C, 1977)

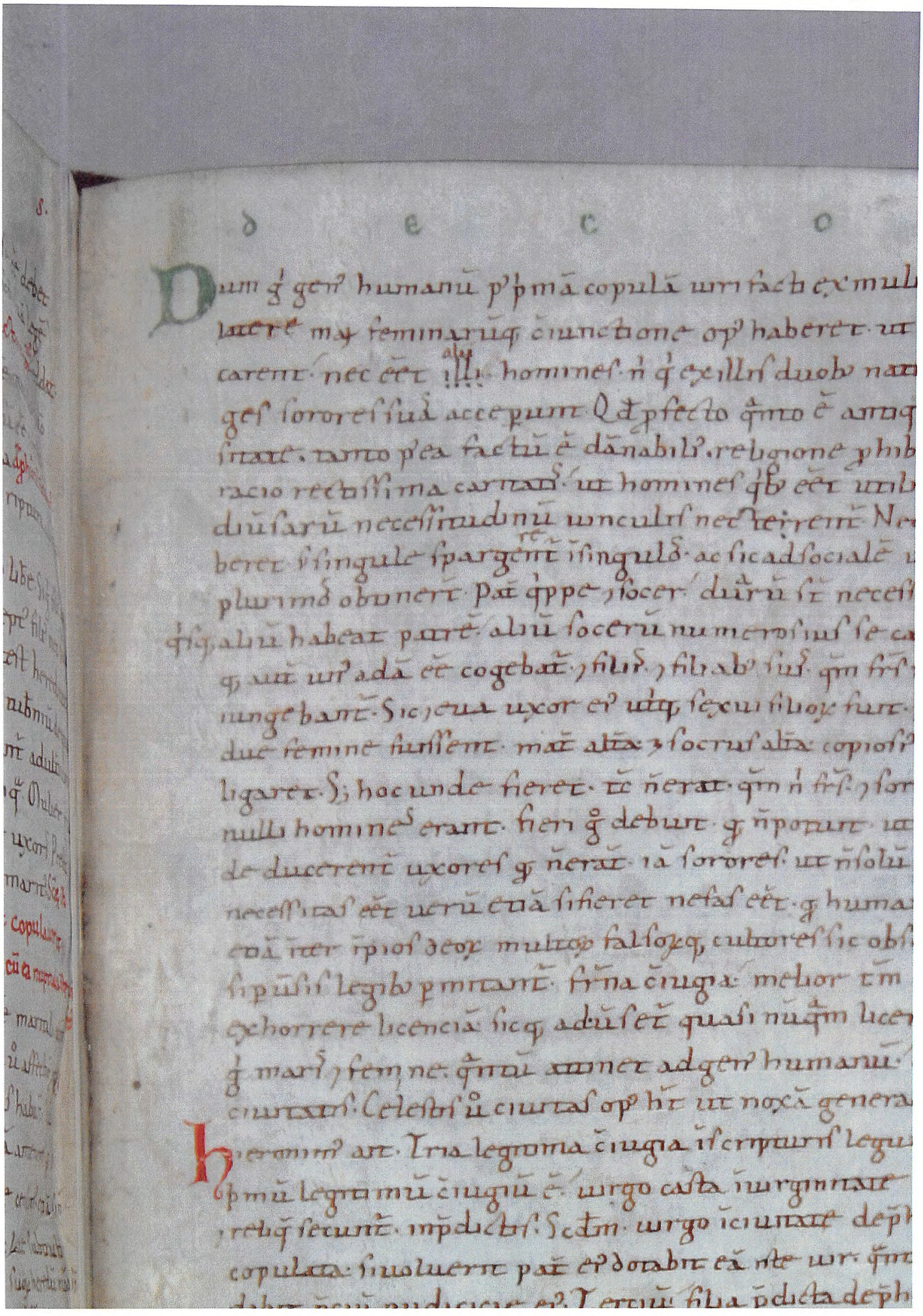

Krakau

f. 155r

https://vs.exc.top.gwdg.de/exchange/hhoffma/Posteingang/Rom...JPG/C58EA28C-18C0-4a97-9AF2-036E93DDAFB3/k.155.JPG?attach=1

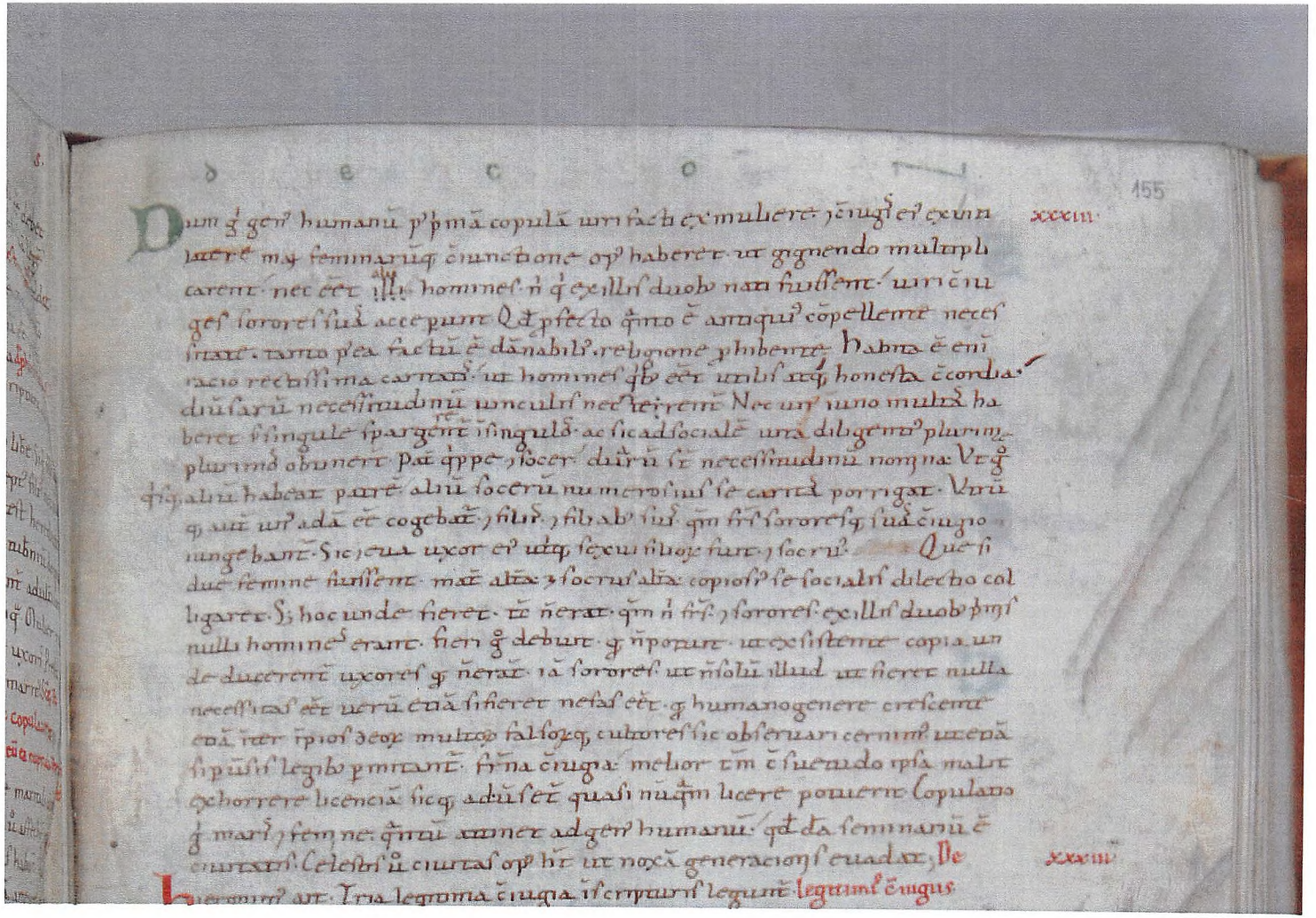

Dum g̃ gen̄ humanū p̄ p̄mā copulā uni fact̄ ẽ mulier. ⁊ cōiug̃ eī ẽ xxxiii
iacēt m⁹ femina q̄ cuiuscūq; one⁹ hab̄ret. ut gignendo multipli
carent. nec ēēt illi homines. n̄ q̄ ex illis duob⁹ nati fuissent. uni cui
ges sororē sua acceperunt Q̄d p̄fecto q̄nto ē antiquū cōpellente neces
sitate. tanto plena facti ē dānabilis. religione ꝓhibente. Habita ē enī
ratio rectissima carnal̄. ut homines q̄b⁹ ēēt utilis atq; honesta ē cordia.
diuturnū necessitudinū uinculū nec haberent. Nec uir uno multā ha
beret singulē sparg̃ēt in singulā. ac sic ad sociale unā dilectione⁹ plurim⁹
plurimā obtinere. Pat̄ q̄ppe ⁊ socer. diuersū ē necessitudinū nomina. Ut q̄
frig⁹ alienū habeat patrē alienū socerū nulla mercis ius se carnā porrigat. Verū
q; uxē uir ada ēēt cogebat̄ ⁊ filiā. ⁊ filia⁹ sua q̄m frēs sororesq; suā cōiugio
iungebant. Sic ⁊ eua uxor eī atq; sexui filioq; fuit. ⁊ socrui Quē si
duę femine fuissent. mat̄ alteri. ⁊ socrus altera copiosā se sociali dilectio col
ligaret. Si hoc unde fieret. nō erat. q̄m n̄ frēs ⁊ sorores eī illis duob⁹ p̄mis
nulli homines erant. fieri q̄ debuit. q̄ nō potuit. ut existente copia un
de ducerent uxores q; nō erat. ita sorores ut nō olim illud ut fieret nulla
necessitas ēēt uerū cum ita fieret nefas ēēt. q̄ humano genere crescente
cōm̄ iter p̄ios deos multos falsosq; cultores sic obseruari cernim⁹ ut cōm̄
sp̄ualis legibus p̄mittant. frēna cōiugia melior tm̄ ē usus ipsa malis
exhorrere licentia. sicq; adultū ēē quasi nūq̄m licere potuerit copulato
q̄ mari ⁊ fem̄ne. q̄nti ad gen̄ humanū. q̄d dā seminariū ē
cuiusq; celestis ciuitatis oport̄ ut nox̄a generationis cruciatus. De xxxiiii
Leguminū aut. Tria legumina cōiugia in scripturis legunt̄ leguminū cōiugus

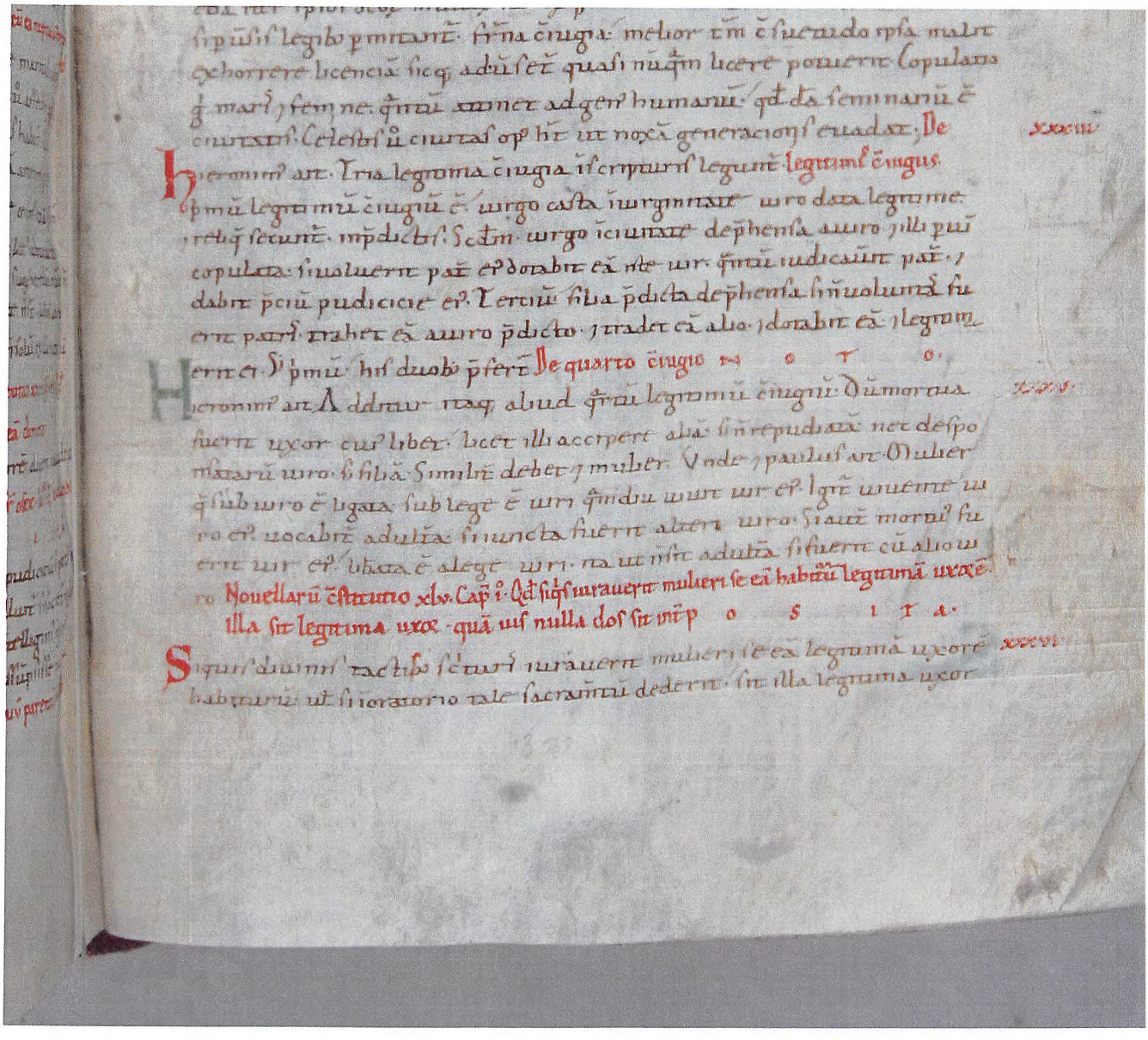

Krakau

f. 155r

amnxor. similia sceleraꝛ homines inciderint. paulus inefusione sanguinis
eoꝝ suū crīm agnoscerē. Absit ut ea ꝙ ꝑpē bonū ac licitū facim⁹. aū habem⁹
siqd ꝑhet ꝑ̄ nīam uoluntarē. cui quā mali accidere nob impunet. Alio
quin nec ferramēta domestica, agrestia habenda. neq; est ut se alterū ferrum.

II inhibeat ꝓuata potestate
alicui homine inficere. t nocentē cui occidendi licentiā lex nulla concedit. ꝑ fec
to cuā qui se ipm occidit homicida ē. Et tanto fert nocentior cūse occidere.
quanto innocentior. ineo causa fuit qui se puato occidendū. Nā simule factū mer
to detestamur. eiq; ultrō iudicat cūse lago suspendit sceleratē illi gradi
tum⁹ aperuisse potē quā ecclesiasse cōmissū. qm dedita mia desperando eternabilē
penitentiā nullū sibi salubris penitencie locū reliquit. quanto magis sua cede
se abstinere debet quotali supplicio qd in se punire nō habet. Iudas enī cūse
occidit. sceleratū hominē occidit. nec nīsi ū xp̄i. uerū ipse mortis reus finiuit.
hanc utiq; ꝙ licet ꝑpē sceleris. alio suo scelere occisus ē. Cur aū homo ꝙ nihil
mali fecit sibi male faciat. ꝙ se ipm inficiendo hominē inficiat innocentē ne
alū pacientē nocentē. aq; ille ꝑpetret peccatū ꝑpm. nec ineo ꝑpetret alienū. Ite.
Inscīt canonicis libris nusquā nob diuinit ꝑceptū ꝓmissū ue reperiri pot.

https://vs.exc.top.gwdg.de/exchange/hhoffma/Posteingang/Romanesca.EML/1_...8FF_3_k.167.JPG/C58EA28C-18C0-4a97-9AF2-036E93DDAFB3/k.167.JPG?attach=1 (1 von 3) [21.11.2009 11:10:44]

https://vs.exc.top.gwdg.de/exchange/hhoffma/Posteingang/Romanesca.EML/1_multipart_xF8FF_3_k.167.JPG/C58EA28C-18C0-4a97-9AF2-036E93DDAFB3/k.167.JPG?attach=1

Krakau

ut ut ipſi adipiſcende imortalitatis ut ipſi cauendi carendique mali causa
nobis mendacii nece interam. Nā phibitus nos ee intelligendū e ubi lex aīt. n
occides psonā q̄ naddit. proximū tuū. sicut falsū testimoniū. cū uetaret
falsū testimoniū inq̄t. n̄ dices aduersū proximū tuū. Nec ido hic si aduersus
se ipsū q̄s quā falsū testimoniū dixit. ob hoc crimine se puniā alienū.
sm regulam diligendi proximū a semetipso acceptā. quo q̄dē scriptū e. Diliges
proximū tuū tāquā te ipsū. Porro si falsi testimonii nimis reus e q̄dē
ipso falsū faceret. q̄m si aduersus proximū hoc faceret cū ieo p̄cepto q falsū
testimoniū phibet. posteq̄ nō recte intelligendo uidet nec phibitū ut
aduersus se ipsū q̄s falsum testē dicat quanto magis intelligendū e nō licere
se ipsū occidere cū ieo q̄d scriptū e nō occides. nihil deinde addito. nec
ipse unq̄ cui p̄cipit. intelligat excepto. hoc. S. ēptū e. nō occides. nec te alterū.
Neq; enī qui occidit aliud q̄m hominē occidit. Quasdā ū exceptiones fecit
ipsa diuina sectā auctoritas. Si his exceptis quib⁹ ds occidi iubet. siue data

Przemysław Nowak PS. Brett

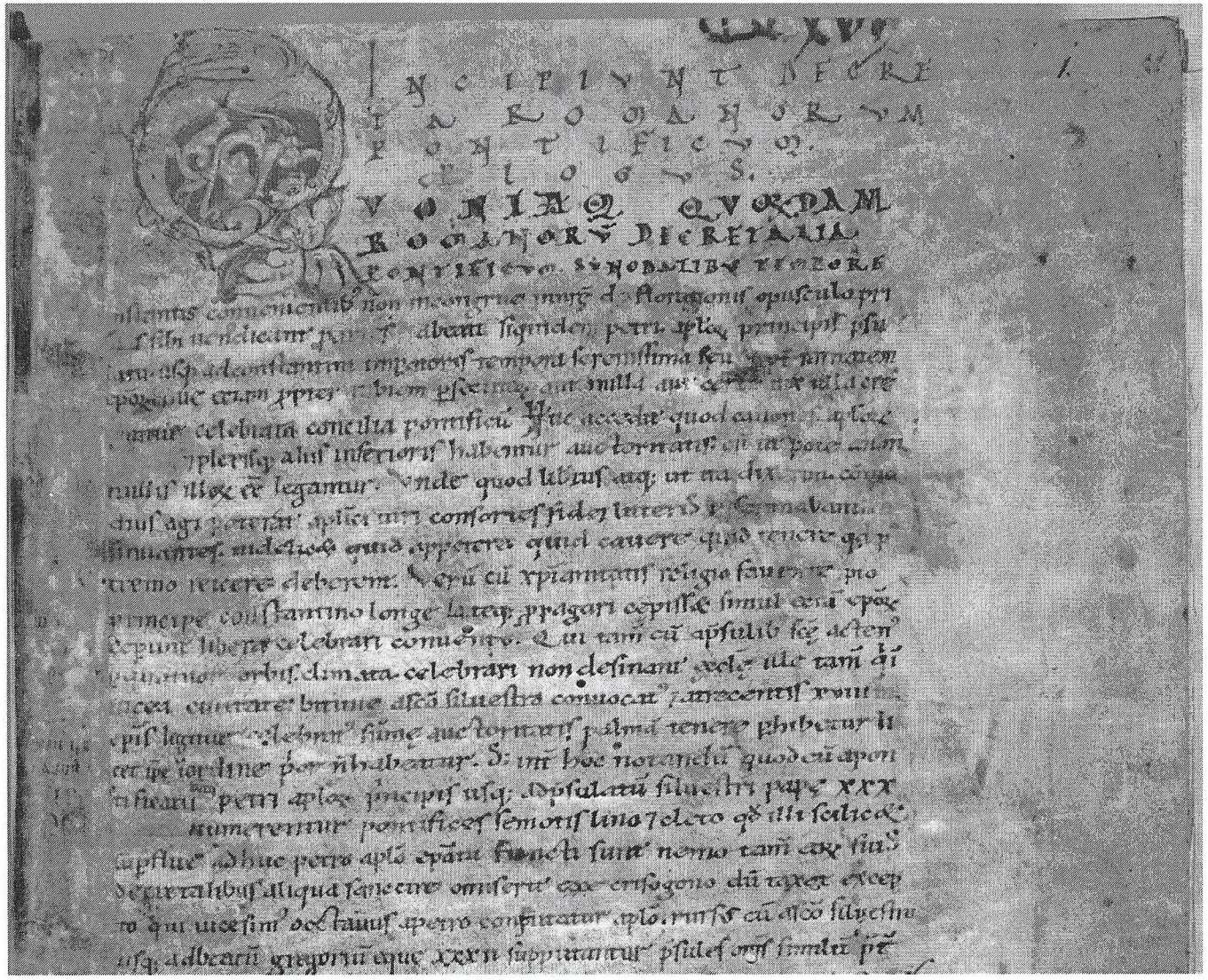

Kraków, Kathedralkapitel, MS KP 84, f. 1r

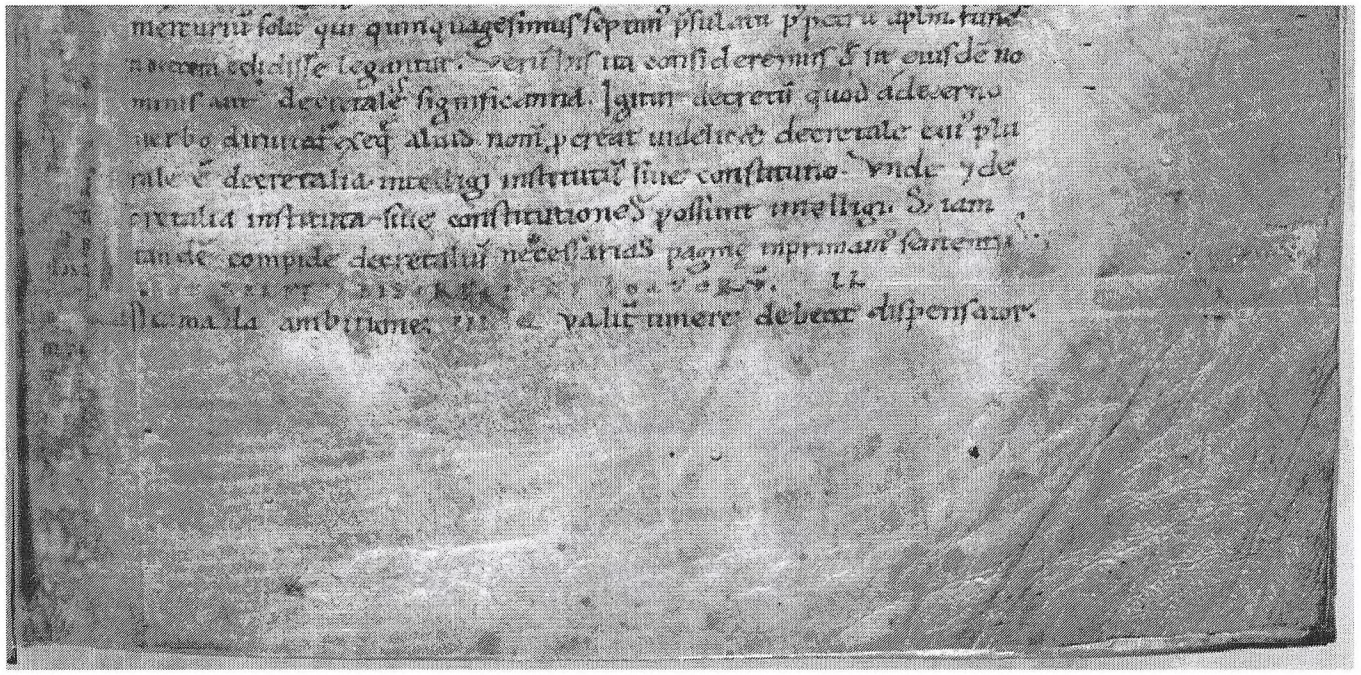

Plate 6.1 Kraków, Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej, MS KP 84, fo. 1r.

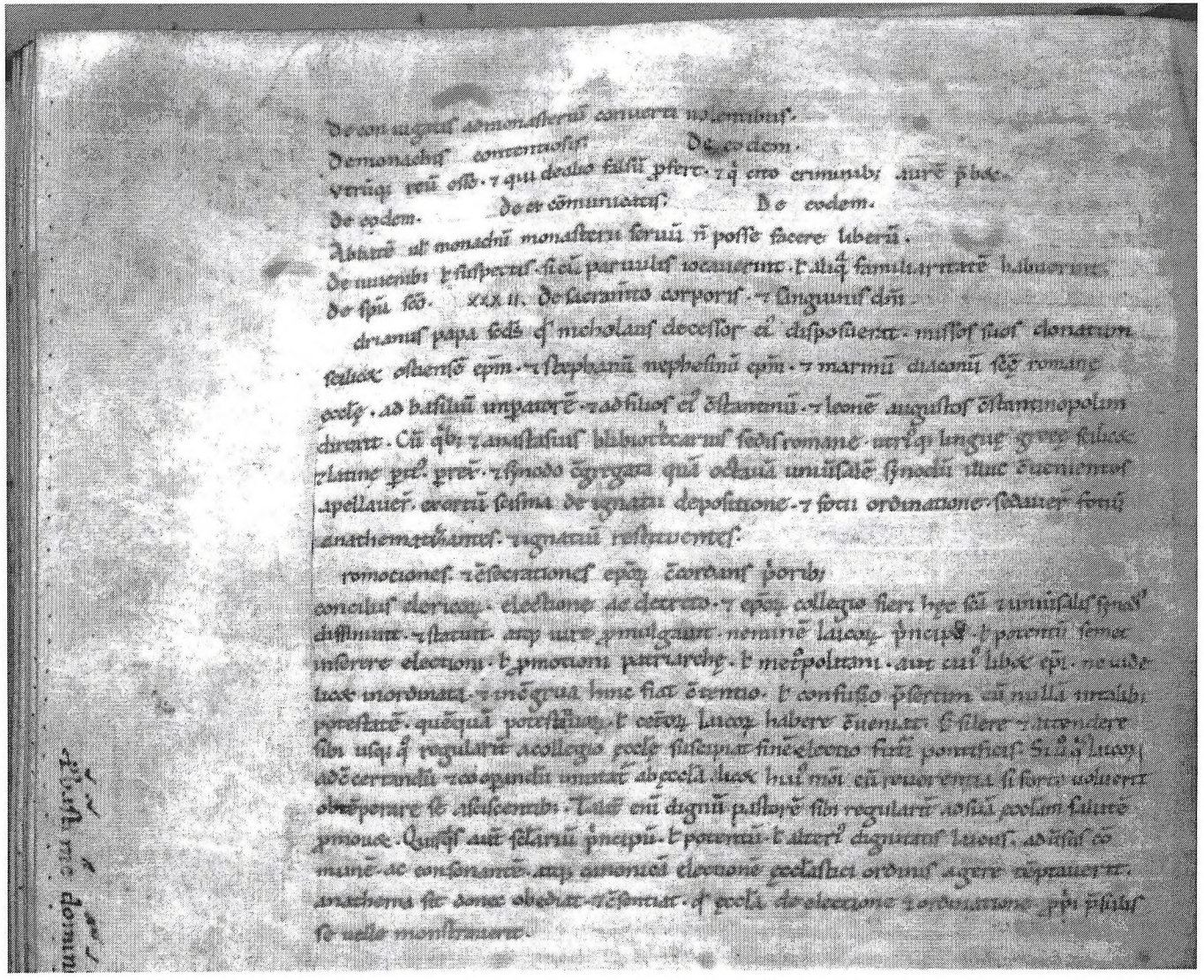

Krakau, Kathedralkapitel MS KP 84, f. 85v

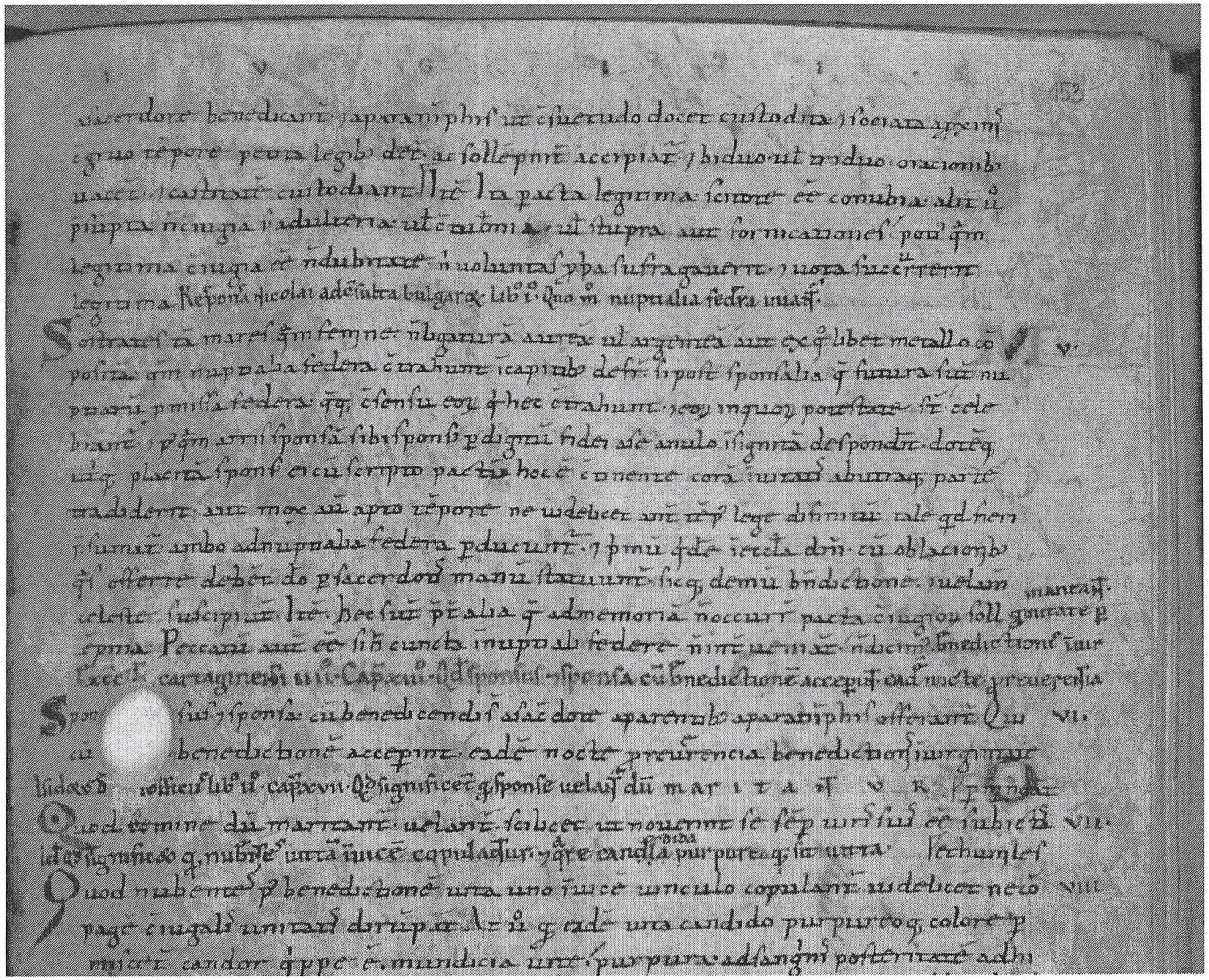

Kraków, Katedralka 1cl, MS KP 84, f. 153r

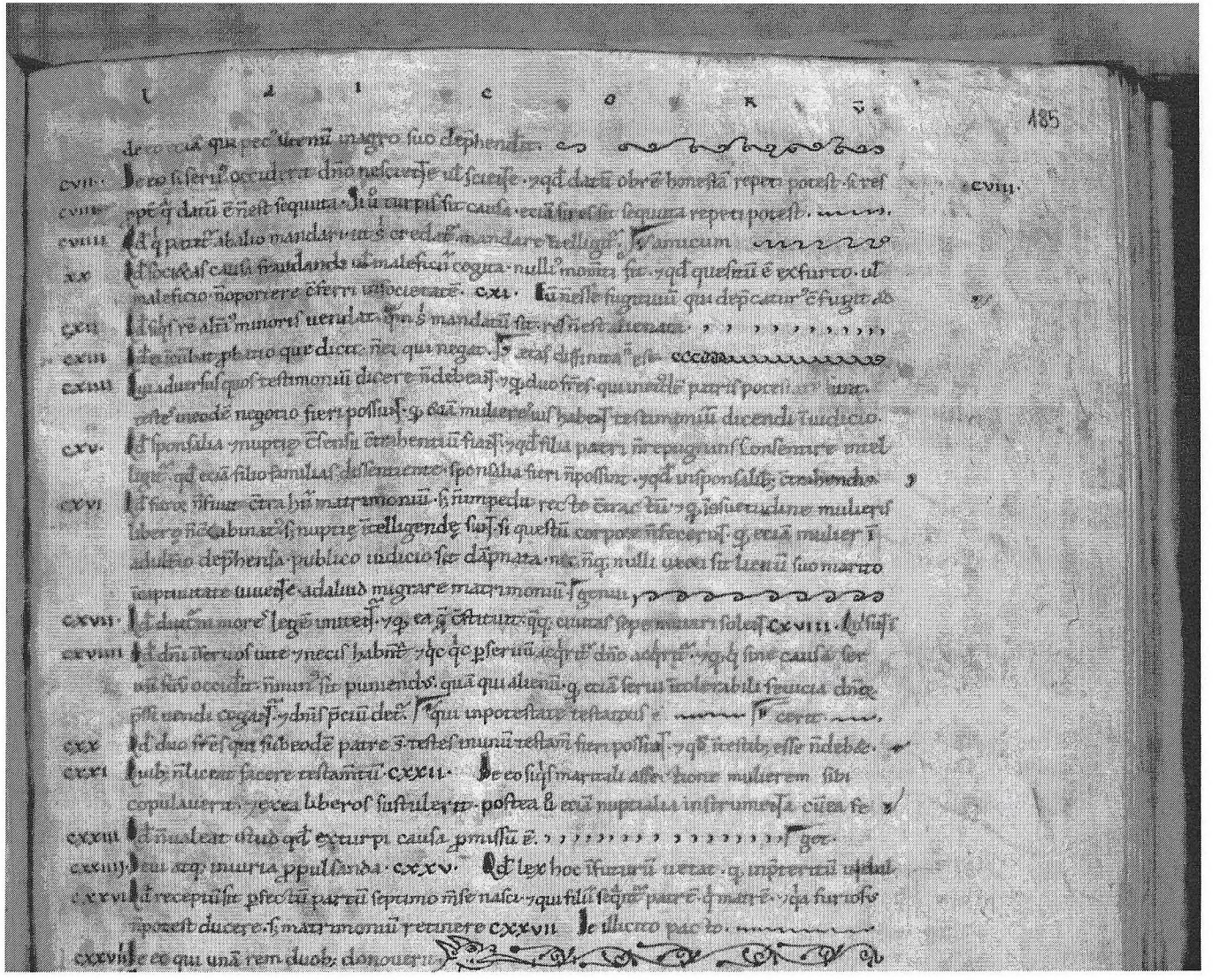

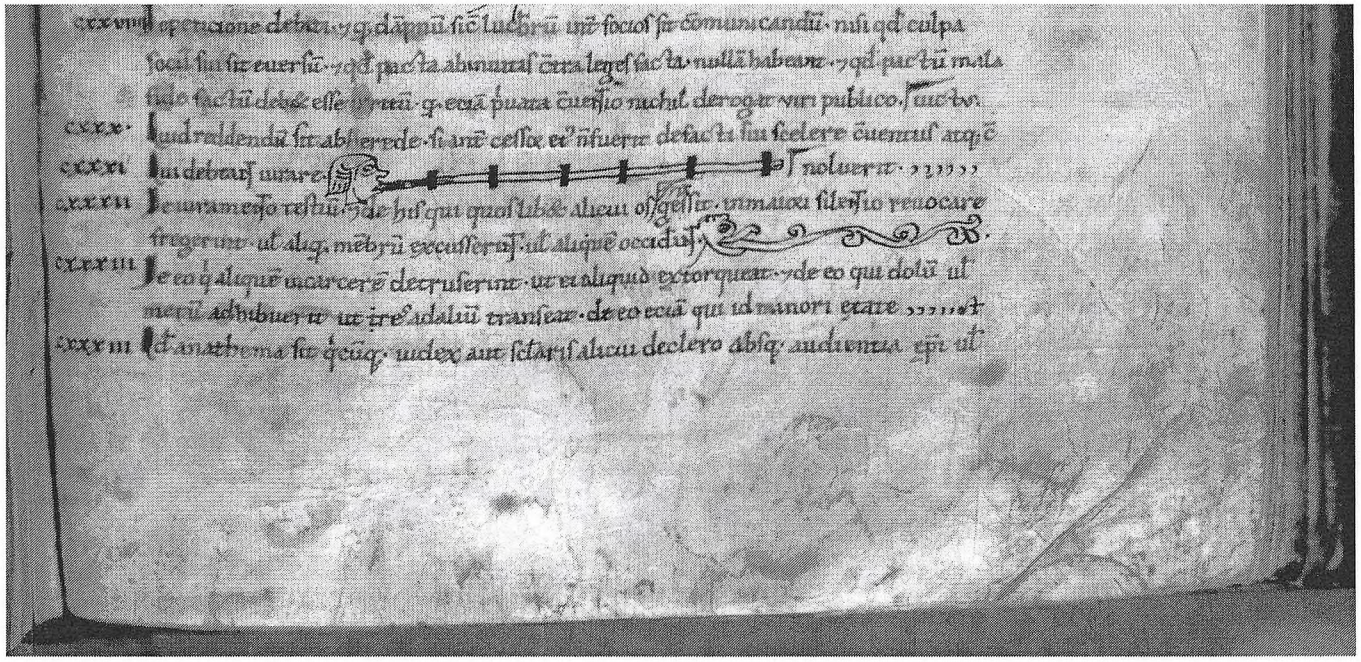

Plate 6.6 Kraków, Archiwum i Biblioteka Krakowskiej Kapituły Katedralnej, MS KP 84, fo. 185r.